

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

The Relationship Between Schools and Communities Affecting School
Administration under the Kanchanaburi Primary
Educational Service Area Office 1

ธัญญรัตน์ รักษ์วงษ์¹ และ มิตรภาณี พุ่มกล่อม²

Tanyarat Rugwong¹ and Mitparnee Pumklom²

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Department of Educational Administration, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹Dayza2809@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การบริหารสถานศึกษา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 306 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามพื้นที่การจัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 และมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น
2. การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป
3. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การบริหารสถานศึกษา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประมศศึกษากาญจนบุรีเขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (x) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.76 และค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย 0.606 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือสามารถทำนายการพยากรณ์การบริหารสถานศึกษา (y) ได้ร้อยละ 60.60 และสามารถนำมาสร้างสมการถดถอย คือ $\hat{Y}=1.11 + 0.76X$ หรือ $\hat{Z}_Y=0.78Z_X$

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน; การบริหารสถานศึกษา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

This research aimed to study the relationship between schools and communities, school administration. And the relationship between schools and communities that affects educational institution administration under the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 306 school administrators and teachers under the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1. Stratified random sampling based on educational management areas was employed. The research instrument was a 5–point rating scale questionnaire, with a content validity of 1.00 and a reliability coefficient of 0.90. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and simple regression analysis. The level of statistical significance was set at 0.05.

The results of the study were as follows

1. The relationship between schools and communities under the jurisdiction of the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1 was found to be at the highest level overall and in each aspect. When ranked from highest to lowest, the aspects were public relations, community participation, community services, participation in community activities, and building relationships with the community and other organizations.

2. Educational institution administration under the jurisdiction of the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1 was found to be at the highest level overall and in each aspect. When ranked from highest to lowest, the aspects were academic administration, personnel administration, budget administration, and general administration.

3. The study of the relationship between schools and communities, educational institution administration, and the influence of school–community relationships on educational institution administration under the jurisdiction of the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1 revealed that the school–community relationship (X) had a regression coefficient of 0.76 and a predictive coefficient of 0.606, which was statistically significant at the 0.01 level. This indicates that it could

predict educational institution administration (Y) at 60.60%. The regression equations were formulated as $\hat{Y}=1.11 + 0.76X$ and $\hat{Z}_Y= 0.78 Z_x$

Keywords: School-Community Relationship; School Administration; Primary Educational Service Area Office

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หลักความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการมีส่วนร่วมของสังคม โรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และขับเคลื่อนสังคมให้เจริญก้าวหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้องกำหนดแบบแผนและขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานร่วมกับผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ที่กำหนดให้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ การร่วมมือกันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย คือสถานศึกษาได้พลังจากชุมชนมาช่วยในการจัดการศึกษา และชุมชนได้การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ (รัตมณี โพธิ์จันทร์ และพัชรภา ดันติสุขเวช, 2567) โดยเฉพาะหลัก "บวร" คือ บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งเป็นสามเสาหลักและทุนทางสังคมที่เกื้อกูลสังคมไทยมายาวนาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยลดความขัดแย้งและก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2560) หากโรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน ก็จะไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาได้ยาก (กฤตยา มงคลวงษ์, 2560) เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นไปในลักษณะที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (มิชาดา สมบัณย์ และองอาจ เทียมกลาง, 2568)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ให้ความสำคัญกับการดึงพลังของภาคส่วนต่าง ๆ มาร่วมขับเคลื่อนการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1, 2568) ความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างโรงเรียนกับชุมชนถือเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา แต่ปัจจุบันการมีส่วนร่วมดังกล่าวยังไม่บรรลุผลลัพธ์สูงสุด ในทางปฏิบัติ

สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเผชิญช่องว่างความสัมพันธ์ที่เป็นอุปสรรคสำคัญ ทั้งมิติของการสื่อสารที่คลาดเคลื่อน และความคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1, 2568)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันจะนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นักวิชาการหลายท่านให้นิยาม ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือเป็นกระบวนการวางแผนติดต่อประสานงาน และสร้างความร่วมมืออย่างต่อเนื่องระหว่างสถานศึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกันทั้งสองฝ่าย (รณกร ไช้नाค, 2560; จารุภา ทรัพย์มี, 2560; นาวัน แกละสมุทร, 2562; นฤมล เส็งวัฒน์, 2564; ลักขพงษ์ ปิงเมือง, 2566) แนวคิดเหล่านี้มีพัฒนาการจากการมองความสัมพันธ์เพียงมิติการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (รณกร ไช้नाค, 2560) ไปสู่การมองอย่างองค์รวมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการศึกษา (ลักขพงษ์ ปิงเมือง, 2566) ซึ่งสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของแนวคิดการมีส่วนร่วมในช่วงเวลาเกือบทศวรรษ

องค์ประกอบของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจากการทบทวนงานของ สมนึก พงษ์สกุล (2556) กฤตยา มงคลวงษ์ (2560) และขวัญใจ พุ่มโอ (2562) พบว่านักวิชาการทั้งสามท่านมีฉันทามติในองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการประชาสัมพันธ์ (2) ด้านการให้บริการชุมชน (3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน (4) ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม และ (5) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น จากการสังเคราะห์พบว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านมีความถี่ปรากฏซ้ำ 2 ครั้งขึ้นไปในวรรณกรรมที่ทบทวนจึงนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาการทบทวนนิยามของ การบริหารสถานศึกษา จากนักวิชาการหลายท่าน (สุภัทสรนันท์ โพธิ์กัน, 2561; จริยพร แดงชุด, 2564; สุนิสา เทศเชียว, 2565; ณัฐภัทร จินาสุข, 2566) พบความเห็นร่วมว่าการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการบูรณาการทรัพยากรทั้ง คน เงิน วัสดุ และสารสนเทศ เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม หน่วยงานหลักที่กำหนดขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นทางการ คือ กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ซึ่งจำแนกการบริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน

การบริหาร 4 ด้านและความเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์โรงเรียน-ชุมชน การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ พบว่านักวิชาการ (ฐนิญา หนองใหญ่, 2560; กัญจนพร ศรีมงคล, 2565) เน้นย้ำว่าการบริหารวิชาการที่มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น สำหรับการบริหารงบประมาณ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561; กัญจนพร ศรีมงคล, 2565) พบว่าการระดมทรัพยากรจากชุมชนเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมงบประมาณภาครัฐ ด้านการบริหารงานบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561; กัญจนพร ศรีมงคล, 2565) สะท้อนถึงความสำคัญของการสร้างขวัญกำลังใจและเครือข่ายวิชาชีพที่เชื่อมโยงกับชุมชน และการบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561; กัญจนพร ศรีมงคล, 2565) เน้นการประสานงาน การประชาสัมพันธ์ และการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชน จะเห็นได้ว่าทั้ง 4 ด้านมีมิติที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างชัดเจน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและช่องว่างของความรู้

งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในระดับประถมศึกษาในประเทศไทย มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผลการศึกษาของ จารุภา ทรัพย์มี (2560) ในพื้นที่ชลบุรี, นาวัน แกละสมุทร (2562) ในสมุทรสาคร, อภิสรร์ ภาชนะวรรณ และสุพจน์ เกิดสุวรรณ (2564) ในสระบุรี, สาวิตรี ภาควโร และรุจิราพรรณ คงช่วย (2567) ในสงขลา และมิชาดา สมบัตย์ และองอาจ เทียมกลาง (2568) ในบุรีรัมย์ ต่างพบว่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่งานวิจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่ศึกษาเฉพาะตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเท่านั้น โดยไม่ได้วิเคราะห์ว่าความสัมพันธ์นั้นส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างไร

ในขณะที่งานวิจัยด้านการบริหารสถานศึกษา เช่น ญาณิกา วรรณพัฒน์ และคณะ (2564), กัญญรัตน์ คำแพง และคณะ (2565), นภา ซาลี (2565) และวชรกมล สุศรี และคณะ (2567) ต่างพบว่า

การบริหารสถานศึกษาใน 4 ด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร แต่ไม่ได้ศึกษาปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับชุมชนในฐานะตัวแปรพยากรณ์ ข้อยกเว้นที่สำคัญ คือ งานของ ักญจนพร ศรีมงคล (2565) ในระยองเขต 1 และนพธิ หอมชื่นชม (2564) ในนครปฐม ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองอย่างครบถ้วน แต่เป็นคนละพื้นที่และคนละระดับการศึกษา

งานวิจัยในระดับนานาชาติยืนยันความสำคัญของตัวแปรทั้งสอง โดย Waswa (2017) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแปรผันตรงกับคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ขณะที่ Nwankwo & Nnorom (2020) ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นพลังขับเคลื่อนการประกันคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตาม งานวิจัยต่างประเทศส่วนใหญ่มีบริบทและโครงสร้างการศึกษาที่แตกต่างจากประเทศไทย จึงไม่สามารถนำผลมาอธิบายสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีได้โดยตรง การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในครั้งนี้นำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยที่มีความสมเหตุสมผลทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ โดยผู้วิจัยนำแนวคิดและทฤษฎีที่ทบทวนมาใช้ใน 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การกำหนดกรอบตัวแปรอิสระ ผู้วิจัยใช้กรอบความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 5 ด้านของ สมนึก พงษ์สกุล (2556) กฤตยา มงคลวงษ์ (2560) และขวัญใจ พุ่มโอ (2562) ที่ผ่านการสังเคราะห์ด้วยความถี่ (frequency synthesis) มาเป็นกรอบตัวแปรอิสระ เนื่องจากองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านมีฐานหลักฐานทางวรรณกรรมรองรับและครอบคลุมมิติทั้งด้านการสื่อสาร การบริการ การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่าย กรอบแนวคิดดังกล่าวไม่เพียงแต่สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา (Community Participation in Education) เท่านั้น แต่ยังวางอยู่บนรากฐานของ ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management Theory) และ แนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในบริบทปัจจุบันที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการสร้างความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างรัฐและชุมชน การบริหารจัดการในยุคใหม่จึงมิใช่เพียงการดำเนินงานเชิงเทคนิคภายในสถานศึกษาตามลำดับขั้น แต่เป็นการสร้าง ระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ที่หลอมรวมทุนทางสังคม (Social Capital) และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับระบบการศึกษาอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน ดังนั้น องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านที่ผู้วิจัยนำมาใช้ จึงทำหน้าที่เป็นทั้งเครื่องมือวัดความสัมพันธ์และเป็นภาพสะท้อนของกลไกการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นความยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ประเด็นที่ 2 การกำหนดกรอบตัวแปรตาม ผู้วิจัยใช้กรอบการบริหารสถานศึกษา 4 ด้านของ กระทรวงศึกษาธิการ (2561) เป็นตัวแปรตาม เนื่องจากเป็นกรอบที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย มีความครอบคลุมขอบเขตงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น ักญจนพร ศรีมงคล (2565) และักญญรัตน์ คำแพง และคณะ (2565) ที่ใช้กรอบเดียวกัน ทำให้สามารถเปรียบเทียบผลการวิจัยได้

ประเด็นที่ 3 การออกแบบการวิเคราะห์เพื่อเติมช่องว่างด้านระเบียบวิธี จากการพบว่างานวิจัยก่อนหน้าบางส่วนใช้เพียงสหสัมพันธ์แบบง่าย ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (simple regression analysis) เพื่อวิเคราะห์ว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในภาพรวมสามารถพยากรณ์

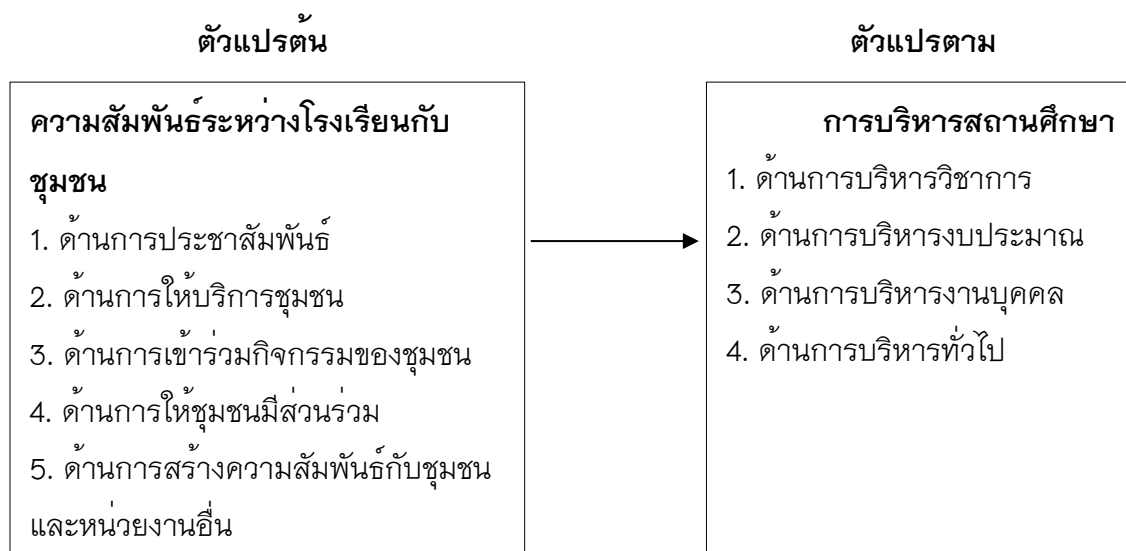

ระดับการบริหารสถานศึกษาได้มากขึ้นน้อยเพียงใด และมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ซึ่งจะให้ข้อมูลที่ลึกกว่าการศึกษาเพียงว่ามีความสัมพันธ์หรือไม่

ประเด็นที่ 4 การเติมช่องว่างด้านพื้นที่ เนื่องจากยังไม่มียานวิจัยที่ศึกษาทั้งสองตัวแปรในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 การวิจัยครั้งนี้จึงสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีคุณค่าต่อผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาในเทศก์ และผู้กำหนดนโยบายในพื้นที่ เพื่อนำไปใช้เป็นฐานในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ สมนึก พงษ์สกุล (2556) กฤตยา มงคลวงษ์ (2560) และขวัญใจ พุ่มโอ (2562) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาผู้วิจัยอาศัยกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2561) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1 ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ครอบคลุม 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอด่านมะขามเตี้ย อำเภอศรีสวัสดิ์ รวมสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 133 แห่ง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 1,493 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 137 คน และครูผู้สอน 1,356 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 306 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 28 คน และครูผู้สอน 278 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากนั้นแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็นชั้น (Stratum) ตามพื้นที่จัดการศึกษาทั้ง 4 อำเภอ แล้วสุ่มผู้บริหารและครูผู้สอนจากแต่ละอำเภอตามสัดส่วนของประชากร ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

พื้นที่จัดการศึกษา	จำนวน สถานศึกษา	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
อำเภอเมืองกาญจนบุรี	48	55	539	594	11	111	122
อำเภอด่านมะขามเตี้ย	40	39	401	440	8	82	90
อำเภอศรีสวัสดิ์	26	23	211	234	5	43	48
อำเภอศรีสวัสดิ์	19	20	205	225	4	42	46
รวม	133	137	1,356	1,493	28	278	306

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 (2567)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และพื้นที่จัดการศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ วัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ตอนที่ 3 เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ วัดระดับการบริหารสถานศึกษา ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป แบบสอบถามสร้างขึ้นโดยอ้างอิงแนวคิดมาตราประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert,

1976) และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทุกข้ออยู่ที่ระดับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัท (Cronbach's Alpha Coefficient) อยู่ที่ระดับ 0.90 ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและระดับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

รวบรวมข้อมูลโดย การส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์และประสานงานทางโทรศัพท์เพื่อติดตามการตอบแบบสอบถาม โดยผ่านขั้นตอนการขอหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เพื่อขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 และส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 ชุด โดยกำหนดให้ตอบและส่งคืนภายใน 7-15 วัน

นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ ดังนี้ (1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้วิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและระดับการบริหารสถานศึกษา โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) (2) สถิติอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัยว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาหรือไม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาพรวมดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวม

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านการประชาสัมพันธ์	4.60	0.26	มากที่สุด
2. ด้านการให้บริการชุมชน	4.58	0.29	มากที่สุด
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	4.57	0.28	มากที่สุด
4. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม	4.58	0.28	มากที่สุด
5. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น	4.55	0.29	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.58	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X}$ =4.60) รองลงมา คือ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ =4.58, S.D.=0.28) ด้านการให้บริการชุมชน ($\bar{X}$ =4.58, S.D.=0.29) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ($\bar{X}$ =4.57) และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ($\bar{X}$ =4.55) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาพรวมดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวม

การบริหารสถานศึกษา ในภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านการบริหารวิชาการ	4.59	0.26	มากที่สุด
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	4.57	0.26	มากที่สุด
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.58	0.26	มากที่สุด
4. ด้านการบริหารทั่วไป	4.57	0.26	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.58	0.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{X}$ =4.59) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}$ =4.58) ด้านการบริหารงาน งบประมาณ ($\bar{X}$ =4.57, S.D.=0.26) และด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{X}$ =4.57, S.D.=0.26) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (x) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 0.76 และค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย 0.606 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือ สามารถทำนายการพยากรณ์การบริหารสถานศึกษา (y) ได้ร้อยละ 60.60 และสามารถนำมาสร้างสมการถดถอย คือ $\hat{Y} = 1.11 + 0.76X$ หรือ $\hat{Z}_Y = 0.78Z_x$

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจคือผลลัพธ์นี้สูงกว่างานวิจัยของ นาวิณ แกละสมุทร (2562), กัญจนพร ศรีมงคล (2565), นพธิ หอมชื่นชม (2564), มิชาดา สมบัณย์ และองอาจ เทียมกลาง (2568), จารุภา ทรัพย์มี

(2560) และสาวิตรี ภาคโร และรุจิราพรรณ คงช่วย (2567) ที่ส่วนใหญ่พบผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก เท่านั้น ความแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดจากบริบทพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีที่มีวัฒนธรรมการพึ่งพาอาศัยกัน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมาอย่างยาวนาน ส่งผลให้กลไกความร่วมมือมีความเข้มแข็งกว่าพื้นที่อื่น เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ที่โรงเรียนใช้ทั้งสื่อออนไลน์และการลงพื้นที่สร้างความโปร่งใส ด้านการให้บริการชุมชน โดยเปิดทรัพยากรโรงเรียนเป็นสาธารณประโยชน์ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ที่ครูและผู้บริหารเข้าร่วมงานประเพณีและกิจกรรมท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนร่วมกำหนดนโยบายผ่านคณะกรรมการสถานศึกษา และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ที่สร้างเครือข่ายพหุภาคีเพื่อระดมทรัพยากรพัฒนาการศึกษา ทุกด้านล้วนอยู่ในระดับมากที่สุด

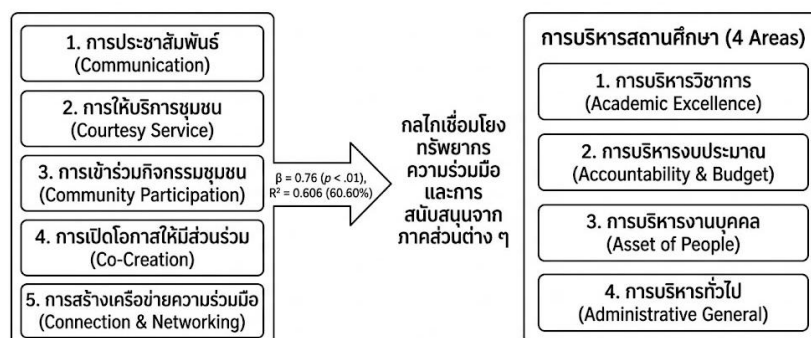
วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ทั้งนี้เพราะผู้บริหารและครูดำเนินงานแบบบูรณาการโดยยึดประโยชน์ของนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ และพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนภา ซาลี (2565) และวชรกมล สุศรี และคณะ (2567) ที่พบว่าการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่สูงกว่างานวิจัยของกัญจนพร ศรีมงคล (2565) และญานิกา วรรณพัฒน์ และคณะ (2564) ที่พบว่าการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ ด้านการบริหารวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาในพื้นที่ให้ความสำคัญสูงสุดกับคุณภาพผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม

วัตถุประสงค์ที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ กล่าวคือ เมื่อโรงเรียนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง ชุมชนจะตอบสนองด้วยการมีส่วนร่วมในการวางแผน สนับสนุนงบประมาณ และร่วมกำหนดนโยบาย ซึ่งช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านโดยตรง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญพิชชา มีแก้ว (2562) ที่พบว่าการบริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญจนพร ศรีมงคล (2565) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้พบความสัมพันธ์ในระดับที่สูงกว่า (ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01) เมื่อเทียบกับงานวิจัยของกัญจนพร ศรีมงคล (2565) ที่พบความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในบริบทของจังหวัดกาญจนบุรี ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีนัยสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ คือ โมเดลเชิงกลยุทธ์ 5C-4A เป็นโมเดลที่ชี้ให้เห็นนัยสำคัญว่าความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนกว่าครึ่งหนึ่งไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายใน แต่เกิดจากกลไกภายนอก (ชุมชน) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนวิธีคิดจากการบริหารแบบเอกเทศเป็นบริหารแบบเปิด สามารถเขียนเป็นโมเดลภาพรวมได้ดังนี้

แผนภาพโมเดลเชิงกลยุทธ์ 5C-4A

โมเดลนี้เปลี่ยนแนวคิดจากการบริหารโรงเรียนแบบตัวใครตัวมันมาเป็นการบริหารแบบพลังร่วม โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนสำคัญ คือ

1. พลังขับเคลื่อน (5C) คือหัวใจของการสร้างความสัมพันธ์ 5 มิติ ได้แก่ การสื่อสารที่ดี (Communication), การบริการด้วยใจ (Courtesy), การร่วมกิจกรรมชุมชน (Community), การให้ชุมชนร่วมคิด (Co-Creation) และการสร้างเครือข่าย (Connection)

2. ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น (4A) เมื่อชุมชนเชื่อใจ จะส่งผลให้การบริหาร 4 ด้านหลักดีขึ้นทันที คือ วิชาการที่ตอบโจทย์ท้าทาย (Academic), งบประมาณได้รับการสนับสนุน (Accountability), ได้บุคลากรอาสาสมัคร (Asset of People) และงานทั่วไปราบรื่น (Administrative)

ผลวิจัยยืนยันว่าหากทำครบ 5C จะช่วยให้การบริหารโรงเรียนสำเร็จเพิ่มขึ้นถึง 60.60% ซึ่งเห็นว่าชุมชนคือหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาการศึกษา

สรุป

ผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ในลักษณะของ แบบจำลองเชิงสาเหตุที่แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อ การบริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนประกอบด้วย 5 มิติ สำคัญ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การให้บริการชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกในการเชื่อมโยงทรัพยากรความร่วมมือ และการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียน ในขณะที่การบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล

และการบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นการกิจหลักของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ผลการวิเคราะห์เชิงสถิติพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารสถานศึกษา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย ($\beta = 0.76$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 60.60 ($R^2 = 0.606$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า หากโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในทุกมิติ จะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกเพื่อช่วยกันระดมทรัพยากรและองค์ความรู้มาพัฒนาโรงเรียน แทนการทำงานเพียงลำพัง

1.2 สถานศึกษาควรปรับปรุงระบบการทำงานธุรการและข้อมูลสารสนเทศให้มีความรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเอกสารและอาคารสถานที่ เพื่อให้การประสานงานภายในโรงเรียนมีความคล่องตัว และช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน โดยควรดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อช่วยผลักดันให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายได้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

2.2 ควรมีการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). คู่มือการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- กฤตยา มงคลวงษ์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- กัญจนพร ศรีมงคล. (2565). *การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กัญญรัตน์ คำแพง และคณะ. (2565). *การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 6(2), 241–254.
- ขวัญใจ พุ่มโอ. (2562). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). *การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จริยพร แต่งชุด. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- จารุภา ทรัพย์มี. (2560). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในกลุ่มศรีราชา 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชูชาติ พวงสมจิตร์. (2560). *ชุมชนกับการบริหารโรงเรียน*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ญาณิกา วรรณพัฒน์, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม และกนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์. (2564). *สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายคำอาฮวนดงเย็นพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 17(1), 1–12.
- ฐนิภา หนองใหญ่. (2560). *การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ณัฐภัทร จินาสุย. (2566). *การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นพธิ หอมชื่นชม. (2564). *การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- นภา ชาลี. (2565). การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- นฤมล เล็งวัฒน์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- นาวิน แกละสมุทร. (2562). การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดใหญ่บางบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มิชาดา สมบูรณ์ และองอาจ เทียมกลาง. (2568). การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน กลุ่มเครือข่ายประโคนชัย 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 13(50), 145–155.
- รณกร ไช่เนา. (2560). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- รัตมณี โพธิ์จันทร์ และพัชราภา ดันติสุขเวช. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในยุคดิจิทัล: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 35(1), 1–15.
- ลักษ์พงษ์ ปิงเมือง. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วรกรมล สุศรี และคณะ. (2567). ปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 16(1), 185–200.
- สมนึก พงษ์สกุล. (2556). การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สาวิตรี ภาคโร และรุจิราพรรณ คงช่วย. (2567). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 24(1), 56–70.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. (2567). รายงานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2567. กาญจนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. (2568). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. กาญจนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุนิสา เทตเขียว. (2565). *การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลกสงคราม.
- สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน. (2561). *การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- อภิสรณ์ ภาชนะวรรณ และสุพจน์ เกิดสุวรรณ. (2564). การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(4), 227–242.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1976). *The method of constructing an attitude scale*. New York, NY: Wiley.
- Nwankwo, C. A. & Nnorom, N. B. (2020). School–community relations: A driving force for quality assurance in secondary schools in Nigeria. *International Journal of Education and Evaluation*, 6(4), 33–42.
- Waswa, P. (2017). The effects of school–community engagement on students' academic achievement. *Journal of Educational Administration and Policy Studies*, 9(6), 73–81.

